

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME
DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van besluit houdende de voorlopige vaststelling van het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ringpark Zuid'.

Samenvatting:

De visie om de leefbaarheid op en rond de Antwerpse ring te verbeteren vloeit voort uit het Toekomstverbond van maart 2017, afgesloten tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen. Deze visie is het resultaat van de studie 'Over de Ring' dat werd opgemaakt in 2018, waaronder 31 leefbaarheidsprojecten.

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ringpark Zuid focust op de ruimtelijke herinrichting van Knoop Zuid van de R1 en zijn omgeving en worden twee van de geselecteerde leefbaarheidsprojecten opgenomen. Het plan kadert binnen het traject van 'De Grote Verbinding'. Het planproces sluit aan bij het intensief participatief traject onder leiding van de intendant, in uitvoering van het Toekomstverbond. Zowel de herinrichting van de weginfrastructuur als het verbeteren van de leefkwaliteit en de landschappelijke en ecologische waarden werden besproken in overleg met alle betrokken partijen van het Toekomstverbond.

Het planproces heeft als doelstelling, de ruimtelijke herinrichting van de weginfrastructuur Knoop Zuid in Antwerpen en zijn omgeving. De herinrichting heeft het doel om tot een compactere, heldere en veilige verkeersstructuur te komen die een ontsluiting biedt aan de omliggende ontwikkelingen en stadswijken. Aansluitend hierop zijn de landschappelijke doelstelling en de leefbaarheidsdoelstelling van even groot belang. Met het plan wordt bedoeld op het verhogen van de landschappelijke en ecologische waarde en een verbetering van de leefkwaliteit van de omgeving. Bovendien wil het plan kansen bieden voor duurzame stadsontwikkelingen en de ontwikkeling van het station Antwerpen-Zuid tot een multimodaal knooppunt.

Na de goedkeuring van het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan volgt een openbaar onderzoek.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving en Mobiliteit. Beleidsdoelstelling OD 1.2. Investeren in het onderhoud en de capaciteit van ons wegennetwerk

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

In maart 2017 werd het Toekomstverbond, een akkoord tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen gesloten. Dit akkoord kwam tot stand na een lang proces van overleg onder leiding van intendant Alexander D'Hooghe. Het Toekomstverbond verzoent mobiliteit en leefbaarheid op en rond de Antwerpse Ring.

Het Toekomstverbond heeft geleid tot de studie 'Over de Ring' waarbij onder andere 31 leefbaarheidsprojecten in en rond de Antwerpse ring werden voorgesteld. Uit deze studie werd beslist om 18 leefbaarheidsprojecten in een eerste fase uit te voeren.

In het Vlaams regeerakkoord wordt onder het hoofdstuk mobiliteit en openbare werken het proces rond de Antwerpse ring expliciet aangehaald als prioritair. Ruim de helft van alle verloren file-uren situeren zich op slechts twee grote ringstructuren (R1 en R0). De Vlaamse Regering geeft dan ook prioriteit aan die locaties, gezien de nood en de vraag er het grootst is. In de vorige bestuursperiode zijn de vastgelopen investeringsdossiers voor de Ring rond Antwerpen en de Ring rond Brussel vlot getrokken. De projecten voor de R1 en R0 worden verder uitgevoerd. Het Toekomstverbond, afgesloten in de Antwerpse regio in het kader van de Oosterweelverbinding, wordt verder zoals afgesproken volledig (Oosterweel, Haventracé, overkappingen, modal shift, ...) uitgevoerd en blijft een belangrijk speerpunt van de Vlaamse regering om de economische motor van Vlaanderen te versterken. Daarbij blijven we inzetten op een goede constructieve samenwerking met de verschillende partners, administraties, overheden en de maatschappelijke actoren.

In de **beleidsnota Omgeving 2019-2024** is de, voor dit plan relevante, doelstelling opgenomen om een kwalitatieve verdichting op goed gelegen locaties na te streven. Nieuwe kwalitatieve ruimtelijke ontwikkelingen zorgen voor een gezonde en aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Ruimtelijke ontwikkelingen houden daarom rekening met de nabijheid van vervoersknooppunten, voorzieningen, maar ook met de ligging ten opzichte van eventuele hinderaspecten, en van de open ruimte en groenblauwe aders.

In de **beleidsnota Mobiliteit en Openbare werken 2019-2024** is de voor dit plan de relevante doelstelling opgenomen voor gerichte investeringen in de uitbouw van capaciteit en service van de verschillende netwerken. Om de bereikbaarheid in heel Vlaanderen te garanderen, is het belangrijk dat de netwerken over de nodige capaciteit beschikken om de voorziene groei te kunnen opvangen.

Heel wat autosnel- en gewestwegen hebben nood aan investeringen in onderhoud, verkeersveiligheid, doorstroming en capaciteit. De prioriteit ligt dan ook bij die locaties, gezien de nood en de vraag er het grootst is. De projecten voor de R1 en R0 worden verder uitgevoerd. Het Toekomstverbond, afgesloten in de Antwerpse regio in het kader van de Oosterweelverbinding, wordt zoals afgesproken verder volledig (Oosterweel, Haventracé, overkappingen, *modal shift*, etc.) uitgevoerd en blijft een speerpunt van de Vlaamse Regering om de economische motor van Vlaanderen te versterken.

Antwerpen is in het **Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen** geselecteerd als grootstedelijk gebied. Het stedelijk gebied is een beleidsmatig begrip. In deze gebieden wordt een beleid gevoerd waar ontwikkeling, concentratie en verdichting uitgangspunten zijn, maar steeds met respect voor de draagkracht van de betrokken gemeenten.

Dit betekent een beleid gericht op het creëren van een aanbod aan bijkomende woningen in een kwalitatieve woonomgeving, het kwantitatief en kwalitatief voorzien van ruimte voor bedrijven, het versterken van het stedelijk functioneren (diensten, gemeenschapsvoorzieningen, stedelijke voorzieningen, etc.) en het stimuleren van andere vormen van mobiliteit.

In de **strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** wordt ingezet op het versterken van de ruimtelijke ruggengraat. Dit gebeurt door bijkomende woongelegenheden en ruimte voor ondernemerschap te ontwikkelen rond aan te duiden strategische collectieve vervoersknopen binnen de ruggengraat. De woondichtheid op bewandelbare afstand rond het geheel van strategische collectieve vervoersknopen binnen de ruimtelijke ruggengraat neemt tegen 2050 met 50% toe ten opzichte van 2015. Tegelijk zal het bedrijfsoppervlak op deze locaties jaarlijks stijgen door werk te maken van gemengde ontwikkeling. Vooral locaties met een hoge knooppuntwaarde zijn dé plaats om zo veel mogelijk bijkomende economische activiteiten op te vangen. Een proactief en toekomstgericht aanbodbeheer geeft ondernemers vlot vestigingsmogelijkheden binnen een ruim gamma werklocaties gaande van verweven locaties tot functionele bedrijventerreinen.

Het geïntegreerd planproces voor Ringpark Zuid werd opgestart naar aanleiding van de te herinrichten verkeersknooppunt 'Knoop Zuid'. Deze herinrichting werd in de Blue Gate Antwerp Realisatieconvenant opgenomen om het verkeer van de toekomstige stedelijke ontwikkelingen in het zuiden van de stad (het bedrijventerrein Blue Gate, de woonontwikkeling Nieuw Zuid, ...) vlot te kunnen afwickelen. In het project-MER "Blue Gate Antwerp: ontwikkeling van een watergebonden bedrijventerrein met logistieke cluster" (goedgekeurd op 20 december 2013) en het plan-MER "Masterplan Nieuw Zuid te Antwerpen" (goedgekeurd op 21 juni 2013) werd de heraanleg van de Knoop dan ook als een mogelijke variant op de toekomstige referentiesituatie meegenomen.

Uit de geselecteerde leefbaarheidsprojecten worden de projecten 'Nieuwe kap A12/Jan De Voslei' en 'Park Knoop Zuid' mee opgenomen binnen de geïntegreerde plan procedure. Beide projecten sluiten aan bij het verkeersknooppunt 'Knoop-Zuid' en vormen een ruimtelijk geheel.

Op 16 oktober 2020 werd het planproces voor Ringpark Zuid formeel opgestart met de goedkeuring van de startnota door de Vlaamse Regering. De startnota werd in een publieke raadpleging voorgelegd van 10 november 2020 tot 8 januari 2021. Dit heeft geresulteerd in 24 schriftelijke reacties, reeds verwerkt in de scopingnota.

Op 29 juni 2023 werd een plenaire vergadering gehouden over het voorontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. Er werden schriftelijke adviezen uitgebracht door stad Antwerpen, Provincie Antwerpen, het Agentschap Innoveren en Ondernemen, de Vlaamse Milieumaatschappij, Sport Vlaanderen, Fluxys, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn en Agentschap Natuur en Bos. De plenaire vergadering gaf aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen die verwerkt zijn in het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. De verwerking van de adviezen van de stad Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij is in overleg afgestemd.

Het team Externe Veiligheid adviseerde op 22 februari 2021 dat de opmaak van een RVR niet vereist is voor dit GRUP.

Nu wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan als ontwerp voorgelegd aan de Vlaamse Regering om voorlopig te worden vastgesteld. Na de voorlopige vaststelling wordt het ontwerp-GRUP onderworpen aan een openbaar onderzoek.

2. INHOUD

A. AANLEIDING

De visie om de leefbaarheid op en rond de Antwerpse ring te verbeteren vloeit voort uit het Toekomstverbond van maart 2017; afgesloten tussen de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Havenbedrijf Antwerpen en de burgerbewegingen. Deze visie is het resultaat van de studie 'Over de Ring' dat werd opgemaakt in 2018, waaronder 31 leefbaarheidsprojecten.

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Ringpark Zuid focust op de ruimtelijke herinrichting van Knoop Zuid van de R1 en zijn omgeving en worden twee van de geselecteerde leefbaarheidsprojecten opgenomen. Het plan kadert binnen het traject van 'De Grote Verbinding'. Het planproces sluit aan bij het intensief participatief traject onder leiding van de intendant, in uitvoering van het Toekomstverbond. Zowel de herinrichting van de weginfrastructuur als het verbeteren van de leefkwaliteit en de landschappelijke en ecologische waarden werden besproken in overleg met alle betrokken partijen van het Toekomstverbond.

B. INHOUD VAN HET VOORSTEL: DOELSTELLING PLANPROCES

De herconfiguratie van de knoop moet leiden tot een veiligere, compactere en leesbare verkeersinfrastructuur die de ontsluiting van bestaande en geplande ontwikkelingen rond de Knoop naar het hoofdwegennet op een veilige en efficiënte manier organiseert. De nieuwe Knoop moet verbindingen voor actieve weggebruikers doorheen de knoop en over de A112 mogelijk maken.

In het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan worden de plandoelstellingen als volgt omschreven:

- Het garanderen van stedelijke multimodale bereikbaarheid:
 - o Het realiseren van kwalitatieve verbindingen voor actieve weggebruikers.
 - o Antwerpen-Zuid station verder laten ontwikkelen als belangrijk openbaar vervoersknooppunt.
 - o Bijdragen aan de ambitieuze modal shift zoals afgesproken in het Toekomstverbond.
- Het garanderen van landschappelijke kwaliteit van de groenzones:
 - o Het realiseren van betekenisvolle groengebieden met een belangrijke ecologische en/of recreatieve waarde, verbonden met de omliggende groengebieden.
 - o Het voorzien van waterbuffering binnen het plangebied in het kader van de waterproblematiek van de omliggende wijken.
- Het garanderen van leefomgevingskwaliteit:
 - o Het verhogen van de leefomgevingskwaliteit in de omgeving van de knoop door rekening te houden met aspecten van leefkwaliteit in de omgeving zoals geluid, lucht, gezondheid, klimaat, biodiversiteit, water, etc.
 - o Het mogelijk maken van de overkappings- en ander leefbaarheidsmaatregelen cfr. voorgaand studiewerk.
- Selectief verdichten door duurzame stadsontwikkelingen in de omgeving van multimodale knooppunten:
 - o Het realiseren van bijkomende ontwikkeling op multimodaal bereikbare locaties in functie van een ambitieuze modal shift.
 - o Het realiseren van sterke en levendige stadsranden in functie van aangename en sociaal-veilige (nieuwe) publieke ruimte.

Het planproces is opgevat als een geïntegreerd planproces met een wisselwerking tussen stedelijke multimodale bereikbaarheid, landschappelijke kwaliteit, leefomgevingskwaliteit en duurzame verdichting rond multimodale knooppunten.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

Overeenkomstig artikel 43 §3 3° en artikel 31 §2 1° van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Een geïntegreerd planningsproces kent vijf fases. De resultaten van elk van deze vijf fases worden geconsolideerd in een nota. Het ontwerp-GRUP is de vierde van vijf nota's.

Het ontwerp-GRUP wordt, na de voorlopige vaststelling ervan door de Vlaamse Regering, onderworpen aan een openbaar onderzoek. Het ontwerp wordt voorgelegd aan de ruime bevolking. Iedereen kan opmerkingen of bezwaren formuleren. Tijdens het openbaar onderzoek wordt ook het advies gevraagd aan de stad Antwerpen en de provincie Antwerpen. De start van het openbaar onderzoek is voorzien in najaar 2023.

Rekening houdende met de adviezen en de bezwaren uit de participatie zal daarna een definitief GRUP worden uitgewerkt en voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De regering beschikt over 180 dagen na het einde van het openbaar onderzoek om over te gaan tot de definitieve vaststelling van het GRUP. Na de principiële goedkeuring van het GRUP wordt het advies gevraagd van de Raad van State, afdeling Wetgeving. Daarna volgt de definitieve goedkeuring van het plan en de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. Haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd ontwerp van besluit houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Ringpark Zuid' en aan de volgende bijbehorende bijlagen:
 - Bijlage 1: het verordenend grafisch plan;
 - Bijlage 2: de verordenende stedenbouwkundige voorschriften;
 - Bijlage 3a: de toelichtingsnota - tekst;
 - Bijlage 3b: de toelichtingsnota - kaarten;
 - Bijlage 4: register planbaten, planschade, kapitaalschade en gebruikersschadecompensatie;
 - Bijlage 5: plan-MER.
2. De Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan te onderwerpen aan een openbaar onderzoek.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken,

Lydia PEETERS